Ч. 60 Середа 16 (28) Марта 1894. Рік IV.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в Адміністрациї „Ґазети Львівскої“ і в п. к. Старостзах на провінциї:
за цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр

По з'їзді мужів довіря.

III.

Хто опісля і як вів переговори з правительством, се не належить сюди; але ми вернемо пізнійше ще раз до сеї справи, щоби показати, чи й о скілько завели ся в своїх надіях і ожиданях ті, що хотіли показати, як достигають ся уступки.

Вернім же тепер знову до самих нарад мужів довіря. Розходило ся о то, щоби завести згоду і консолідацию між Русинами. Річ зовсім природна і розумна, що мужі довіря хотіли знати, яка єсть ситуация межи рускими послами до Ради державної. ОО. Кончевич і Давидяк поставили отже в сім напрямі інтерпеляцию, а пос. Романчук відповідав на ню. Чи мужі довіря були так само цікаві довідати ся, яка єсть ситуация межи рускими послами у Соймі краєвім, не знаємо; в справозданях із нарад не знаходимо о тім ніякої згадки, а позаяк не припускаємо, щоби та ситуация мала належати до справ дискретних, ситуация же межи рускими послами в Раді державній мала бути винята спід тої дискреций, то догадуємось, що мужі довіря не були таки зовсім цікаві довідати ся, що діє ся межи рускими послами соймовими і длятого о тім не говорено зовсім нічого.

А прецї тим мужам довіря, тому найвисшому ареопаґови, що зібрав ся спасати руский нарід, повинно було залежати на тім, щоби розслідити все докладно, поспитати одних і других послів: що і як ви робите, якими дорогами идете, а якими думаєте ити в будучности та яка ваша остаточна ціль? — чи є у ваших клюбах які реґуляміни, що они постановляють і чи ви придержуєтесь їх постанов? — хто їх не придержує ся і длячого? Аж по роз'ясненю таких питань можна було дійти до правдивої причини незгоди, а тогди треба було приступати до усуненя єї і заводженя консолідациї. То було би розумно, щиро і по правдї. Тимчасом ось як стало ся: мужі довіря не богато розвідували ся; декотрих з них, як оо. Кончевичеви і Давидякови ходило чомусь лиш о то, щоби розвідати ся о тім, що діє ся межи рускими послами у Відни, а пос. Романчук дав на то лиш таку відповідь, що одні хотять сюда, другі туда, а треті ще в инший бік. Замість пояснити, що і як зробив він, що зробили другі, що робить цїлий клюб, та які суть причини того, що в так маленькім клюбі, як руский, проявляють ся аж три напрями, і як ті причини, коли їх наслідки злі, усунути, — він поставив питанє: „Розходить ся о то, чи лїпше, щоби віденьский клюб розбив ся, чи щоби поступав солїдарно з правительством?“ — Чи було щиро, чи згідно з розумом зрілого мужа і реального політика, нехай самі наші читателї безсторонно осудять. А що-ж на то мужі довіря? Після „Дїла“ не підняла ся за сею другою евентуальностию ані одна рука, після „Галичанина“ відозвались голоси: Нехай розбиває ся і розібє ся! Красні то мужі довіря, нема що сказати! Они зібрали ся радити над добром народу, зібрали ся заводити в нім згоду і консолїдацию, але не вислухавши ще майже нічого, не провідавши ще нічого, кричать вже: Нехай розбиває ся! Чи була у тих мужів довіря яка щирість і яка добра воля? Чи они мали ясно ціль і велику задачу своїх нарад перед очима? — Нехай судить о тім кождий безсторонний чоловік, і нехай сам собі подумає, які можуть бути наслідки з ухвал таких мужів довіря. Можна прецї не годити ся з тим, щоби руский клюб стояв в звязи з правительством, але тим, що зійшли ся заводити згоду і консолїдацию не вільно розбивати, не вільно декретувати, щоби клюб розбивав ся, — хиба що у них не ма ані крихти щирости і правди, що они зібрали ся в імени згоди і консолїдациї лиш на то, щоби заводити незгоду і дезорґанїзацию.

Придивім же ся дальше, як вело ся дїло згоди і консолїдациї руского народу на з'їзді мужів довіря. Пос. Король заявив, що годить ся з відповідию і становищем пос. Романчука але не годить ся з становищем занятим пос. Вахнянином і єго приятелем пос. Барвіньским. З їх становищем і поведенєм (так казав після „Галичанина“ пос. Король) не годить ся і весь руский нарід. Посол Вахнянин єсть тут посеред нас і длятого я тут в імени зборів взиваю єго, щоби оправдав ся із свого поведеня.

Не хочемо приписувати тої ароґанциї, яка містить ся в повисших словах ані пос. Королеви, ані зборам мужів довіря, але скорше гадаємо, що она вийшла лиш із стилїзациї „Галичанина“, але коли вже єсть раз чорне на білім, то мусимо і до сего висказати наш обективний погляд. Вільно кождому мати свій погляд і висказувати єго, але не вільно нікому промавляти в імени того, котрий специяльно єго до того не уповажнив, а тим більше не вільно нікому ставити ся на становищи якогось судиї, коли не має до того права і завзивати когось, щоби він перед ним оправдував ся. З'їзд мужів довіря в тім складі і в тім числї, в якім він відбув ся, то ще не голос народу, то ще не якийсь трибунал судейский, перед котрим треба або бодай повинно ся оправдувати. Тих мужів фактично не нарід вислав, а скликав лиш пос.

---

3)

Із сьвіта звізд.

(Дальше).

Ми вже сказали, що на Юпітері діють ся ще тепер такі перевороти, о яких ми на земли не маємо і понятя, отже вже задля того самого річ неможлива, щоби там жили люди або в загалї єства подібні до людий. Але коли-б там були якісь люди, то дожили би були в 1886 р. такої катастрофи, яку від часу до часу заповідують і нашій земли. Звістно загально, що у нас вже кілька разів заповідано стрічу нашої землї з якоюсь кометою, а в наслїдок того і конець сьвіта. Що то річ можлива, о тім може нас поучити катастрофа в згаданім роцї на Юпітері.

Дня 6 липня 1889 р. відкрив був звіздар Брукс в Женеві в північній Америці якусь комету, котрої доси ще ніхто не видів. Пізнїйші обчисленя показали, що та комета потребує сім лїт, щоби обійти раз доокола сонця. Ученый Чендлер обчислив дальше, що та комета кружила давнїйше зовсїм иншою дорогою і не приходила нїколи в таке положенє, щоби єї можна було видїти із землї; аж коли она в сїй своїй дорозї прийшла дуже близько до Юпітера, той вирвав єї своєю силою притягаючою з давної дороги і пхнув на нову, по котрій она вже підійшла так близько до землї, що єї можна було доглянути. Американьский математик др. Пур взяв ся в послїдних часах обчисляти знов дорогу тої комети і дочислив ся того, що она в липню 1886 р. підійшла була так близько до Юпітера, що посувала ся вже поміж ним а єго місяцями. Тут мусимо пригадати, що з давендавна звістно було, що Юпітер має лиш чотири місяці; тимчасом дня 6 вересня 1892 р. відкрито ще пятий, дуже маленький місяць, котрого до сеї пори не міг ніхто добачити. Сей пятий місяць Юпітера здивував немало всїх звіздарів, але они поясняли собі се з'явище тим, що давнїйше не було добрих дальновидів і длятого годї було так маленький місяць відкрити. Тимчасом др. Пур єсть иншої гадки і єго обчисленя наводять єго на зовсїм инше, вельми цікаве і важне з'явище. Др. Пур каже, що згадана комета мусїла в 1886 р. підійти так близько, що не лиш зіткнула ся з одним або й кількома єго місяцями, але навіть і з ним самим. Осередок тої комети був тогди віддалений від поверхнї Юпітера лиш на 22.000 ґеоґр. миль, а позаяк баня або голова самої комети могла мати й кількайцять тисячів миль в промірі, то здаєсь, що й нема сумніву о тім, що комета діткнула ся самого Юпітера. Було то досьвіта дня 19 липня 1886 р., коли комета перший раз вступила ся поміж місяці а їх планету, обкружила Юпітера майже доокола, і дня 20 липня по полудни висунулась знову, але вже пустилась на нову дорогу.

Що тогди діялось на Юпітері, не легко собі представити. Коли-б так на нїм стояв якийсь чоловік і дивив ся, то єго очам представив би ся страшенний вид. Він видїв би, як звідкись з гори суне ся на Юпітера страшенна хмара; чим приходить близше, тим стає більша і більша; єму здавалось би, що на Юпітера валить ся цїле небо. Коли-ж погадаємо собі, що як сама баня комети так і ядро єї суть повні огнистих куль і електрично жаріючого ґазу, званого вуглеводнем, то легко поняти, що діялось би в тім чоловіцї, коли-б він видів, як та якась страшенно велика і огниста хмара спускає ся чим раз низше і низше на єго сьвіт; ще лиш хвилька — він вже видить той спадаючий на него огонь з неба, сьвіт потемнів перед ним, він почув страшенну спекоту і — в одній хвили перестав жити, настав конець єго юпітерового сьвіта. Мимо волї нагадує катастрофа на Юпітері ту хмару, що в буддгайскій науцї заповідає конець сьвіта.

Та катастрофа мусїла на Юпітері викликати страшенний переворот, але мабуть не обійшло ся і на кометї без яких великих змін. Коли она в 1889 р. показалась над землею, то американьский звіздар Барнард добачив із звіздарні Ляйк в Калїфорнії, що за головною кометою сунулись другі поменші, нїби єї малі товаришки. Було се дивне і не-

Романчук. Так само може скликати собі таких мужів довіря нинї пос. Вахнянин і зазвивати перед ними дра Короля до оправданя; завтра зробить то само пос. Король і т. д. Коли пос. Король дїйстно так промавляв, як то подає „Галичанин", то промавляла з него пристрасть. Що бесїдник звів нараду дїйстно на дорогу пристрасти, то видко вже й з того, що він чомусь як-раз завізвав пос. Вахнянина, щоби він „правдував ся". Може бути, що на з'їздї був і якийсь прокуратор, котрий обжаловував пос. Вахнянина, але із справоздань того не видко. Чому-ж пос. Король не завізвав передовсїм пос. Барвіньского? Та-ж сей посол послує вже давнїйше і міг би був дещо більше розказати, як пос. Вахнянин. Що пос. Королем руководила пристрасть, видимо вже з того, що він промавляв в імени цїлого народу руского, хоч не мав до того мандату, не міг так промавляти навіть в імени Русинів жовківского повіта, або хоч би й самої Жовкви, не міг промавляти навіть і з того титулу, що єсть послом, бо має мандат лиш до Сойму, а не на довірочний з'їзд. Але пристрасть може завернути голову навіть і тим людем, о котрих можна припускати, що повиннї мати добре поняте о праві не лиш писанім, але й принятім звичаєм. З пристрастю не приступає ся до роблення згоди і консолїдациї, бо пристрасть викликує лиш знову пристрасть. По промові пос. Короля підняла ся серед мужів довіря, людий інтелїґентних, така буча, якої не повстидалось би у нас перше лїпше віче і пос. Вахнянин, хоч хотів „оправдувати ся", не міг прийти до слова.

Перегляд полїтичний.

Цїсар нїмецкий, виїзджаючи до Аббациї, вислав телєґраму до Є. Вел. Цїсаря Франц Йосифа, в котрій висказує радість з того, що в Аббациї буде міг побачити ся з дружним собі Монархом і подякувати єму особисто за гостинність удїлену его родинї на австрийскій земли.

В Будапештї панує тепер повний спокій, а цїле місто лагодить ся до похорону Кошута, котрий відбуде ся в четвер. До Турину виїхали вже депутациї по тїло. Примас угорский заборонив вивішувати хоругви на католицких церквах, позаяк Кошут був протестантом.

Times подає сенсацийну вість, після котрої мав цар заявити перед іспаньскими дипломатами, що єсть за загальним розброєнєм в Европі.

Новинки.

Львів дня 27 марта.

— **На будову руского театру** зложили пп.: др. Евг. Кобриньский з Костайницї 10 зр., о. П. Гордієвский з Устечка 4 зр., зібраних дрібними датками між парохіянами; о. Гр. Мороз з Боринї 11 зр. 50 кр., зібраних на вечерку у п. Райнера, нотаря в Борини, заходами п. Ясеницкого, судиї. На сю квоту зложили ся пп.: Райнер 1 зр., Ясеницкий 1 зр., начальники судові: Моталь, Волощакевич і Кивяровский по 50 кр., решту 8 зр., зібрано купонами.

— **Сьвяткованє памяти Шевченка.** В тернопільскій гімназиї відбули ся дня 10 марта вечерницї в честь Тараса Шевченка, устроєні заходами гімназияльної рускої молодїжи. — Такі вечерницї відбули ся по раз перший і в тутешній семинариї учительскій 14 с. м. — В Петербурзї дня 18 с. м. обходжено також величавим вечерком 33-ті роковини смерти Тараса. Про той вечерок писали московскі газети дуже прихильно. Н. пр. „Новости" пишуть: „Українські вечерницї удали ся незвичайно, можна сказати — на славу; були дуже інтересні з огляду артистичного, многолюдні, оживлені і веселі. Стіни салї були украшені українськими „рушниками", оригінальними студиями, рисунками і начерками з української природи і житя. На відкритій сценї з переду видніє білий бюст поета серед цьвітів і тропічної зелени, а в еї глубинї також з цьвітів піднимала ся его типічна постава в природній величинї, з задумчивою, сумною головою і з нервово упавшою рукою на золотострунну кобзу. Великий „кобзар" намальований п. Микешином в дуже короткім часї і специяльно для згаданого вечера. Він представлений на великім полотнї, чотири аршини високім, стоячий на березї тихого ручая, придаючого таку романтичну красу українському краєвидови. Вечерницї зібрали велике товариство: — були артисти, писателї, артисти оперові, але особливо богато було молодїжи. Вечер розпочав ся „народним гимном", відспіваним хором. Відтак вийшов на естраду п. Микешин і короткими а сильними словами вказав на цїль і значінє вечерниць, посьвячених співакови України. Хор відспівав „Славу" Шевченкови. Вийшов др. Білиловский і сказав по українськи прекрасну бесїду. А „Новое Время" пише так: „Українська мова, жупани, черевики, хустки, бандура і премилі рисунки по стїнах нагадували Україну. Не ставало лише полудневої жари сонїчної і ярко-жовтих, цвитучих у сценї сонїшників. Много було сїдих, бородатих старцїв давно вже, так сказати-б, пустивших глубокі корені в Петербурзї і займаючих досить високі становиша, на котрих сьпів „Ой Днїпре, мій Днїпре" робив чаруюче враженє і викликував спогади дитинячих лїт, проведених на Українї. На сцену вийшов в українській свитцї і сїрій смушковій шапцї молодий парень з бандурою, витер вуси шапкою, закрутив ручку свого інструменту і засьпівав „Лазаря", того самого Лазаря, котрого сьпівають слїпцї на українських ярмарках. Проста, монотонна пісня викликала у старцїв слези і наелектризувала молодїж: кричали, оплескували без кінця. „Лїрник" появив ся відтак в мундурі одного з висших научних заведень. На сцену виходили і сьпівали автори, що підкладали музику під поетичні твори Шевченка. Колись були у них сильні чарівні голоси, колись славили ся они на сценах, але і тепер їх сьпів, що став вже для публики традицийною, живо нагадував старцям їх минувші лїта, а у молодежи викликував ентузиязм. „Сонце низенько, вечір близенько", „Вишневі садочки", „Запорожцї" — так і віяло Полуднем. Вечер перейшов величаво. Українцї чули себе як дома, але не було скучно і сїверянам. Все перейшло весело, гарно, поважно і спокійно."

— **Зміна властителїв.** Добра Домажир і Стависко зелївске, в пов. городецкім, купив ґр. Вол. Лось від панї Еми Кравзе за 245.000 корон.

— **Нещасні пригоди.** В Остріжци мостиского пов. Іван Пукас, 70-лїтний старець, побивав дах на партеровім домі; з неосторожности впав на землю, потовк ся, і як то старому не богато до смерти треба, помер за кілька годин. — В Малнові того-ж пов. 4-лїтний синок Івана Порила впав в ріку Вишню і втопив ся. Шапка сплила на воду, а дитини не найдено. — В місцевости Суковате в пов. лїскім при рубаню дерев згинув робітник Фр. Багуста з Угорщини. — В Середнім великім в Сартаку Онуфрія Кіщака упав кльоц з кобилиць на робітника Івана Мищака з Хоцїї і вбив его на смерть. — В ночи з 9 на 10 с. м. втопив ся у Гнилій Липі Іван Романишин з Липовець, коли переїздив возом через ріку. Разом з ним утопив ся і один кінь.

— **З Кор стенка в новоторгскім повітї** пишуть нам: Дня 10 с. м. вибирав ся властитель

видане доси з'явище, а Барнард вже тогди став догадувати ся, що то мабуть Юпітер розірвав ту комету на кусні підчас катастрофи в 1886 р. Такого самого погляду єсть також і Чендлер. Возьмім же тепер на увагу і то, що дня 6 вересня 1892 р. той сам звіздар Барнард відкрив на Юпітері ще пятий місяць. Правда, що той місяць дуже маленький, бо після найновійших обчислень має ледви кілька миль в промірі і єсть досить темний; може бути, що его трудно було доглянути і треба було аж такого дальновида, як той, що у звіздарни Ляйк — але всеж-таки насуваєсь здогад, чи той пятий місяць Юпітера не вчинив ся там аж в 1886 р., чи то не єсть може кусень тої комети, котра в тім роцї зіткнулась з Юпітером? Такий здогад поставив математик др. Пур і взяв ся обчисляти, чи й о скілько то можливе, та чи дїйстно Юпітер розірвав згадану комету і одна часть еї лишила ся при нїм яко місяць, а друга порозривала ся і пустилась дальше новою дорогою в простір сьвітовий.

Др. Пур не оголосив ще результату своїх дослїдів, але коли-б они оправдали его здогад, то в дотеперішній науцї о повставаню сьвітів настала би також велика зміна. Як звістно, був доси погляд, що як наш сонїчний сьвіт, так і другі сьвіти поза нашим повставали із так званих сьвітових мраковин. Звідки взялись ті сьвітові мраковини, се позістане хиба вже тайною Того, хто їх здвигнув і дав сьвітови з них утворити ся. Чоловік своїм слабим розумом вже лекше може уявити собі повставанє сьвітів із мраковин сьвітових: він здогадує ся що ті мраковини зложені з первотворів в наслїдок сили притягаючої і сполучень хемічних збивали ся в купу і густїли та витворювали величезне ядро, осередок, з котрого мало повстати відтак сонце; доокола повставшого ядра мраковина густїла дальше, дальше і кружила доокола ядра; мраковина та горїла і сьвітила, а згустївши значно, відривала ся від ядра, творила доокола него обручі, котрі відтак збивали ся в купу і творили планети; від тих планет відривала ся знов так само сьвітова мрака і творила коло планет місяцї. Сей спосіб повставаня сьвітів видимо і в нашім сонїчнім сьвітї, а як би на потверджене того, дають нам такий самий лиш маленький образ повставаня сьвітів наші планети Юпітер і Сатурн. Таким способом повстало в осередку нашого сьвіта сонце, зараз за ним планета Меркур, дальше Венус або вечірна і рання зоря, а за сею наша земля; за землею іде відтак планета Марс, а за ним кілька сот дрібних т. зв. середних планет; за тими знов ідуть великі планети Юпітер, Сатурн, Уранос і Нептун. Крім того декотрі з тих планет мають ще по одному (як н. пр. наша земля) або й по кілька місяців, котрі мали таким самим способом повстати з планет, як планети з сонця взглядно із сьвітової мраковини. Нараз показалось би тепер, що готова вже планета і то планета з чотирма місяцями дістала ще один місяць, котрий приплив до неї десь із далекого простору сьвітового та нїби прилип до неї. Доси ішло все правильно, нараз настає якась виїмка в загальнім правилї і в наших очах дїєсь непонятне нам чудо.

Знаємо отже, що у величезнім і безконечнім просторі сьвітовім повстають ще й нинї нові сьвіти, що гинуть старі, що на поодиноких звіздах відбувають ся страшенні перевороти, що настають несподівані катастрофи, в наслїдок котрих розлїтають ся і розсипають ся в просторі цїлі звізди, але стоїмо ще перед одною і то найбільшою та найцїкавійшою для нас загадкою: чи то дїйстно земля наша стоїть в безмежнім просторі сьвіта одинокою виїмкою і двигає на собі людий? Коли видимо, як подібний єсть початок і конець сьвітів в просторі, коли побачимо, що одні і ті самі сили дїлають всюди, лиш не всюди в однаковім розмірі, коли зважимо наконець, що майже в цїлім сьвітї, о скілько то лиш удало ся нам дослїдити, знаходять ся ті самі первотвори: то мимо волї насуваєсь нам на гадку, що наша земля мабуть не творить нїякої виїмки, що можуть бути ще й инші сьвіти, котрі двигають на собі якісь живучі єства, хоч би они й не конче були такі самі, як ті єства на земли. Они можуть, ба, до певної міри мусять бути навіть инші, як на земли, бо мусять відповідати услівям, які знаходять для себе в данім сьвітї; лиш в такім случаю, коли-б ті услівя були зовсїм такі або бодай дуже подібні як на нашій земли, можна би припускати, що знаходять ся в инших сьвітах такі самі або бодай дуже подібні, живучі єства, як у нас на земли.

Гадка се не нова, що десь на котрійсь звіздї мусять бути якісь живучі єства, може таки зовсїм такі самі люди, як ми або подібні до нас; здогад той знаходимо вже в науцї віри буддгістів, знаходимо его також в письмах римских фільософів, але аж найновійшим часам припала задача се питанє близше розслїдити і о скілько то можна докладнїйше пояснити. Не потребуємо навіть далеко сягати, десь аж поза наш сонїчний сьвіт; досить коли-б нам удало ся в сїм сьвітї щось певного розслїдити, був би вже поступ в нашім знаню величезний. А

дібр Жиґмонт Дзівульский на лови, набив стрільбу-лянкастрівку, поставив єї в сінех і казав собі єї в ліс принести пізнїйше. Тимчасом до сїний зайшов слуга п. Дзівульского, молодий хлопець Іван Козубець з Колодна. Він узяв стрільбу і став нею бавити ся. Вийшов на подвіре, відтягнув курок і так ішов против нарібка Войтіха Маєрчака, котрий щось робив. На яких 10 кроків перед Маєрчаком, стрільба з неосторожности хлопця вистрілила і цїлий набій вдарив Маєрчака в шию. Він зараз упав на землю неживий. Нещасного нарібка завезли до батька, що жиє також у Коростенку.

— **Пес вирятував дитину.** Минувшого тижня над одним каналом Спреви в Берлинї на мості бавила ся громадка малих дїтий без надзору старших. Декотрі з них стали спинати ся на поруча. Нараз 5-лїтна донька книговодця К. перехилила ся і впала в воду. Недалеко стояв пес, великий дог раси нїмецкої. Нїхто єму слова не сказав, лиш він сам зрозумів зараз, що стало ся і що має робити, скочив з моста в воду і скоро тілько дитина виплила на хвилю понад воду, пес вхопив єї за обшивку зубами і тримаючи понад водою, став плисти до недалекого корабля. На крик дїтий вибігли корабельники, побачили пса з дитиною, підплили скоро човном і вирятували дитину від нехибної смерти. Пса взяли також на човен. Розумний пес був дуже вдоволений зі свого вчинку, обнюхував і лизав дитину та лестив ся до корабельників. Пес той, що належить до одного берлиньского банкира, став на кілька днїв найславнїйшим у Берлинї, бо всї про него говорили, а певно найдуть ся ґазети, котрі зараз намалюють, як він нїс дитину по водї.

Господарство промисл і торговля

Товари корінні.

(Дальше).

Фальшоване чаю відбуває ся або таки на місци продукциї в Хінї, а треба сказати, що Хінцї уміють чай дуже добре фальшувати, або вже в Европі, де его фальшують звичайно другорядні купцї і ті, що продають чай вже яко готовий напиток. Кілька лїт тому назад продавано н. пр. в Коломиї на ринку чай на склянки по 2 кр., котрий був просто виваром якогось сїна з маленькою домішкою може вже третий раз перевареного чаю; его не запарювано а просто варено у великих самоварах на місті. Чай фальшують в трох напрямах: збільшають штучно его вагу, надають єму краску і домішують всїлякого иншого листя, в котрім анї слїду тих складових частий, які має правдивий чай.

Вагу чаю збільшають в той спосіб, що скроплюють его клийкою водою (розпущеною ґумою арабскою) а відтак посипують мілко потовченим ґрафітом, порошком з зелїза, порцеляновою землею, крейдою і т. д. Того рода фальшоване можна часто вже по тім пізнати, коли чай намочить ся на довший час в студеній водї і від часу до часу его заколотить ся; у водї робить ся тогди осад, котрий яко брунатний бруд прилипає до склянки; ще лїпше витворюєсь той осад, коли чай запарить ся. Домішку зелїза можна розпізнати при помочи маґнесу, котрий притягає ід собі опилки зелїза.

Рівночасно з фальшованєм чаю відбуває ся звичайно і его крашене. В повисший спосіб фальшують звичайно чорний чай; зеленому чаєви надають штучно краску: індіґом, куркумою, ґріншпаном, деревом кампешевим, ґрафітом і т. д. Закрашений чай можна нераз вже по тім пізнати, коли розмочені листки потре ся о білий напір; правда, що гірші роди чаю замастять папір і без краски, але крашений чай пустить зараз зелену, жовту або чорну краску. Инші способи розпізнаваня крашеного чаю есть слїдуючий: Дає ся трохи чаю в торбинку з тоненької ґази і завішує ся єї в склянцї теплої води; торбинку ту притискає ся від часу до часу скляною лїсочкою а відмокла краска відділює ся від чаю і розпускає ся у водї. Коли розпустити трохи потасу і пустити каплю з него на листок чаю, то він стане темно брунатний, коли чай був закрашений куркумою. Найчастїйше красять вже виварений чай деревом кампешевим. Сю закраску пізнає ся по тім, що чай мочить ся в студеній водї а вода стає від того дерева чорнава; коли додати до неї кілька капель сїркової кислоти (вітриольо), то вода зробить ся ясно-зелена.

Найтруднїйше розпізнати чай, коли він фабрикований вже з випареного листя, а того рода чай фабрикують вже в Хінї дуже зручно: пражать на ново випарене листе і скручують его та сушать, відтак ще скроплюють клейковатою водою з рижу, додають всїляку отмітицю з чаю в маґазинах, закрашують і такий чай називають Lie-tea (чай брехнї) або „Малю“. Чай Сучонґ красять ще на чорно-брунатно краскою з ростини Катеху і додають єму дублика. Так само фабрикують і в Лондонї сьвіжий чай вже з випареного листя а в 1872 р. продано такого чаю аж 7 міліонів фунтів. В подібний спосіб фабриковано у нас давнїйше в Бродах, а взглядно приложено вже готовий фабрикат з Росиї, котрий продавано у нас за правдивий російский. Того рода фальшований чай впадає тим в очи, що листки суть лиш слабо скручені, чай зле натягає, есть лиш терпкий і не має анї смаку анї запаху правдивого чаю; смак его заносить часто стухлостию.

Найбільше уживаний, бо найлекший спосіб фальшованя чаю есть той, що до него домішують листків із всїляких иних ростин, передовсїм слїдуючих: Листки з н ї т у в у с к о л и с т о г о, знаходять ся найбільше в російскім чаю; они подібні дуже до молоденького листя чаю, але мають лиш дуже невизначні зубцї і дуже далеко один від другого; жилочки творять також каблуки, але дуже подовгасті. — С а м о р і д н и к л ї к а р с к и й, есть то дуже звичайна хопта, котра росте й у нас; в Чехах та Хорватиї сїють єї на чай (ческий і хорватский чай). Листе не має зубцїв, есть цїлокрає а на верху має щетиноваті волоски. В скрутликах виглядає як чорний чай а запарене дає жовтий, досить приятний і до чаю подібний напиток. — Листе в е р б и р о с т у ч о ї в Хінї уживає ся за домішку в великій масї; молоде листе сипле ся на купи, щоби загріло ся а відтак пражить ся, скручує ся і сортує ся зовсїм так, як листе чаю. В Гонґконґ переробляють того листя річно до 200.000 кільограмів на чай. Листе верби легко пізнати по тім, що его жилочки не творять каблуків. Дальше, але вже значно рідше, уживає ся за домішку листя суниць, терпини, рожі і ясеня.

С у р р о ґ а т і в чаю, в тім значіню як сурроґати кави, властиво нема, а бодай нема у нас в Европі; можна би хиба уважати за сурроґат ч а й п а р а ґ в а й с к и й званий також Мате. Есть то чай, що робить ся з листя ростини, званої Остряк параґвайский, ростучої дико в полудневій Америцї а належачої до того самого рода, що наші клокічка, бруслина і секлак. Листе остряка есть шкірасте і має в собі теїну. Остряк називають в Параґваю Каа, а чай з него „мате“. Листе з остряка пражить ся разом з галузками і сушить ся, а відтак витолочуєсь цїпами і пряче ся до бляшанок. Листе не запарює ся а просто варить ся на чай і пє ся дудками тростиновими або перецїджує ся і пє ся як звичайний чай з цукром і молоком. Листе меле ся також на порошок, котрий приходить в торговли під назвою „порошок мате“.

Львів 24 марта: пшениця 6·30 до 7·40; жито 5·— до 5·90; ячмінь броварний 5·90 до 6·50; ячмінь пашний 4·75 до 5·—; овес 5.25 до 6·—; ріпак 11·— до 12·—; горох 6·— до 13·—; вика 7·50 до 8·50; насїнє льнянне —·— до —·—; сїмя —·— до —·—; біб —·— до —·—; бобик 5·— до 5·80; гречка 7·— до 7·50; конюшина червона 70·— до 85·—; біла 95·— до 105·—; шведска 65·— до 80·—; кмен —·— до —·—; аниж —·— до —·—; кукурудза стара 5·75 до 6·—; нова 4·90 до 5·—; хміль —·— до —·—; спірітус —·— до —·—

Т е л е ґ р а м и.

Шебеник 27 марта. Вчера помер тут нагло епіскоп Фоско.

Бруксеня 27 марта. Криза кабінетова закінчила ся остаточно тим, що кор. Леопольд приняв дімісию міністра президента Бернерта і міністра справедливости. Президентом мінїстрів став Бурлеt, дотеперішний міністер справ внутрішних.

Рим 27 марта. В Монтедоро в провінциї Кальтїнїзета на Сицилії прийшло вчера підчас процесиї до кровавої бійки межи робітниками а жандармериєю, підчас котрої ранено трох людий.

Рух поїздів зелїзничих

важний від 1 червня 1893, після львівск. год.

В і д х о д я т ь д о

	Поспішний		Особовий			
Кракова	3 01	10 41	5·26	11·11	7·36	—
Підволичиск	6 44	3 20	10·16	11·11	—	—
Підвол. Підзам.	6 54	3·32	10·40	11·33	—	—
Черновець	6 36	—	10 36	3·31	10·56	—
Стрия	—	—	10·26	7·21	3.41	8 01
Белзця	—	—	9·56	7·21	—	—

П р и х о д я т ь з

Кракова	3 08	6·01	6·36	9·41	9·35	—
Підволочиск	2 48	10 02	6 21	9·46	—	—
Підвол. Підзам.	2 34	9·46	9·21	5·55	—	—
Черновець	10 10	—	7 11	7.59	12·51	—
Стрия	—	—	1·08	9·06	9·52	2·38
Белзця	—	—	8·16	5·26	—	—

Ч и с л а п і д ч е р к н е н і, означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано.

В інформацийнім бюрі ц. к. австр. зелїзниць державних у Львові ул. Третого Мая ч. 3. (Готель Імперіяль) продає ся білети полосові і окружні, пляни їзди і тариф у форматї кишеневім і дає ся інформациї в справах тарифових і перевозових. У тім бюрі, а також у такім самім бюрі у Відни (I. Johannesgasse 29) уділяє ся устних або письменних пояснень в справах служби на ц. к. австр. зелїзницях державних. О скілько підручники зізваляють, можна також засягнути інформациї що до решти австро-угорских і заграничних зелїзниць.

Ч а с подаємо після годинника львівского він різнить ся о 35 мінут від середно-европейского (зелїзничого): коли на зелїзници 12 год., то на львівскім годиннику 12 год. і 35 мін.

здає ся, що до того приходимо чим раз близше, хоч певно мине ще не одна сотка лїт, заким щось зовсїм певного буде можна в сїм напрямі розслїдити. Але вже то, що в послїдних десятках лїт розслїдили Француз, Флямаріон і Італіянець, Скіяпареллї, есть так важне і поучаюче, зазначує вже так великий поступ в нашім знаню позаземних сьвітів, що годить ся послухати, на чім стоять тепер розслїдити в сїм напрямі. Можна то уважати за буйну фантазию ученого, коли н. пр. Ґавс думав, що єму удасть ся з якимись людьми на місяци порозуміватн ся, можна уважати за жартобливу вигадку, що хтось там хоче якимсь оптичним телеґрафом давати людем на Марсї знати, що тут на земли жиють також якісь люди, але відкидати таки зовсїм здогад, що десь на якійсь звіздї знаходять ся якісь жиючі єства, таки годї.

Передовсїм треба мати то на увазї, що условя для жиючих десь на якійсь звіздї тварий мусять бути того рода, щоби они не ставали на перешкодї орґанїчним творам. На сонци, котре знаходить ся тепер в розпаленім, горіючім станї, не можуть бути нїяких жиючих тварий в тім значіню, як ми то понимаємо, а так само не може бути нїяких тварий і на инших сталих звіздах або сонцях і на всїх тих наших планетах, котрі ще не остигли, як н. пр. Юпітер, Сатурн, Уранос і Нептун; сї послїдні планети суть ще крім того за далеко віддалені від сонця. З поменших планет Меркур есть також недогідний для орґанїчного житя; остають ся ще лиш Венус і Марс, котрі найбільше могли би мати ті условя.

(Дальше буде).

За редакцию відповідає **Адам Креховецкий**

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.